

Är det dags att anlägga enskilt avlopp?

**Informationsbroschyr om enskilda
avloppsanordningar.**

Läs igenom denna broschyr innan du lämnar in ansökan eller anmälan om anläggande av avloppsanordning. Om du har frågor kan du vända dig till Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Varbergs kommun.

INNEHÅLL

1. VAD GÄLLER FÖR ENSKILDA AVLOPP?	4
1.1. Nya regler för hela Sverige	4
1.2. Kretsloppsanpassning	4
2. HUR SKA MAN GÅ TILL VÄGA?	5
2.1. Ansökan/anmälan	5
2.2. Beslut	5
2.3. Kontrollplan, utförandeintyg och slutbesiktning	6
2.4. Vem gör vad?	7
3. FÖRUTSÄTTNINGAR	8
3.1. Skyddsavstånd	8
3.2. Undersökningar och redovisning	9
4. EXEMPEL PÅ TEKNIKER FÖR AVLOPPSRENING	10
4.1. Separerade toalettsystem och torra lösningar	10
4.2. Anläggningskomponenter	11
5. RENINGSSTEG	12
6. ÖVRIGA UPPLYSNINGAR	15

I en stor del av vårt dagliga liv använder vi vatten. Vi diskar, tvättar, lagar mat och spolar i toaletten med vatten. Men vad händer med vattnet när det fullgjort sitt uppdrag? Vad innehåller det efter att det tvättat våra kläder och hur ska vi ta hand om det när det lämnar tvättmaskinen?

Varför rena avloppsvatten

Det vatten vi använder i våra hushåll blir under användandet förorenat och måste tas omhand innan det släpps ut i naturen. Oavsett om vattnet använts i handfatet, tvättmaskinen eller toaletten måste det renas. Sammansättningen av föroreningar varierar beroende på vad vattnet används till, men förenklat kan man säga att det vatten som använts i ett hushåll innehåller bland annat näringsämnen, organiskt material, bakterier och virus. Dessa föroreningar kan ge påtagliga negativa effekter om de kommer ut i vattenmiljön. Utsläpp av näringsämnen kan orsaka övergödning i våra vattendrag, sjöar och hav med exempelvis algbloomning och syrebrist som följd. Höga halter av näringsämnet nitrat i

dricksvatten är dessutom skadligt, särskilt för små barn. Bakterier och virus kan förorena dricks- och badvatten och göra oss sjuka.

I städer eller tätorter finns ofta ett kommunalt system för hanterandet av avloppsvatten. Bor man på landet får fastighetsägaren eller boende lösa frågan själv, men det är lika viktigt att vattnet renas på landet som det är i stan!

Olika typer av avloppsvatten

Beroende på vad vattnet använts till kan avloppsvatten delas in i olika kategorier. Nedan listas betydelsen av de begrepp som i denna informationsbroschyr kommer att användas för respektive kategori.

BDT-vatten: Vatten som har använts till **bad, disk och/eller tvätt.**

Hushållsspillvatten – Allt vatten som används i ett hushåll och därmed måste renas, d.v.s. såväl toalettvattnet som BDT-vatten.

Dagvatten – Vatten som rinner av ytor utomhus, exempelvis från tak och parkeringar.

1. Vad gäller för enskilda avlopp?

Utsläpp av avloppsvatten regleras i miljöbalken och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Enligt miljöbalken ska avloppsvatten avledas och renas eller tas omhand så att inte olägenhet för människors hälsa eller miljön uppkommer. Sedan 1969 har det ställts krav på längre gående rening än enbart slamavskiljning.

1.1. Nya regler för hela Sverige

Den 1 augusti 2006 antog Naturvårdsverket nya allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten. Dessa råd är en tolkning av miljöbalken och ska vara vägledande för fastighetsägare och myndigheter.

I de nya allmänna råden ställs inte krav på en viss teknik som i tidigare allmänna råd, utan nu ställs krav på avloppsanordningens funktion. Krav ställs även på att avloppsanordningen skall anläggas av en **sakkunnig** person. Sakkunnig är den som genom utbildning, yrkeserfarenhet eller på annat sätt fått tillräckliga kunskaper för att utföra den aktuella uppgiften.

Enligt de nya allmänna råden ska tillståndsmyndigheten, det vill säga kommunen, i varje ärende om enskilt avlopp avgöra om det på den aktuella fastigheten/platsen krävs en hög eller normal skyddsnivå när det gäller hantering av hushållsspillvatten. En hög skyddsnivå kan exempelvis gälla då fastigheten har avrinning till en känslig recipient som exempelvis hav, sjö, skyddsvärd å eller bäck. En hög skyddsnivå kan även gälla när vattentäkter finns i närheten av

avloppsanordningen. Beroende på vilken skyddsnivå som råder i det område fastigheten ligger, gäller sedan olika funktionskrav. För en avloppsanordning som ska anläggas i ett område med hög skyddsnivå gäller högre krav på reningens effektivitet.

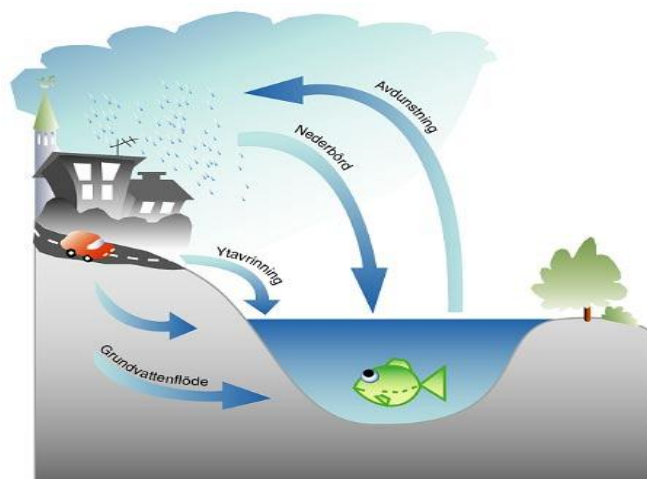
Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2006:7) finns att läsa på www.naturvardsverket.se.

1.2. Kretsloppsanpassning

Enligt de nya allmänna råden bör avloppsanordningar möjliggöra återvinning av de näringsämnen som finns i avloppsvattnet. Med andra ord förordas en kretsloppsanpassning för att långsiktigt säkerställa att näringsämnena i avloppsvattnet tas tillvara och återvinns. Fortfarande är det förstås mycket viktigt att avloppsvattnet genomgår en god sanitär rening.

Det enklaste sättet att återföra näringsämnena till kretsloppet är att sortera bort dem redan vid källan, exempelvis genom att urinsortera i toaletten eller att använda ett torrt toalettssystem (se mer om urinseparering i kapitel 4.1). Det finns även andra system.

2. Hur ska man gå till väga?

Innan anläggandet av en enskild avloppsanordning ska miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i din kommun i god tid kontaktas. Handläggningen av ditt ärende underlättas om det finns en kontinuerlig dialog mellan dig och miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

2.1. Ansökan/anmälan

För att få anlägga en avloppsanordning till vilken vattentoalett ska anslutas måste du först ha ett tillstånd enligt miljöbalken. För anläggande av avloppsanordning utan vattentoalett och vid omgrävning eller byte av del i en befintlig avloppsanordning krävs en anmälan enligt miljöbalken innan anläggningsarbetet påbörjas. För en del områden i kommunen krävs tillstånd även för anläggande av avloppsanläggning utan wc. Ta reda på vad som gäller för din fastighet.

Om du börjar anlägga en avloppsanordning utan tillstånd eller utan att anmälan har gjorts, och miljö- och hälsoskyddsförvaltningen bedömer att platsen är olämplig, riskerar du förbud att använda anläggningen eller krav på att ändra den. Dessutom kommer du att krävas på en miljöstraffavgift på upp till 5000 kr.

Ansökan/anmälan ska skickas till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen. Både ansökan och anmälan är **avgiftsbelagd**. Avgiften för 2012 är 4.680 kr.

2.2.

När ärendet är utrett kommer miljö- och hälsoskyddsförvaltningen med ett beslut. Om anordningen bedöms uppnå de krav på rening som gäller i det aktuella området blir beslutet **positivt** – det är ok att anlägga den tänkta anordningen på den tänkta platsen. Med tillståndet följer ett antal villkor och råd för hur anordningen ska uppföras och skötas. Såväl villkor som råd är satta för att minska effekterna på miljön och hälsan samt motverka att anordningen sätter igen eller försämras på annat sätt.

Vilka uppgifter krävs i ansökan/anmälan?

Ansökan/anmälan ska bland annat **inhålla** uppgifter om anordningens utformning, avstånd till vattentäcker, ytvatten och grundvatten och uppgifter om den entreprenör som kommer att anlitas. Till ansökan/anmälan ska även en **situationsplan** bifogas som bland annat anger fastighetsgränser, byggnader på fastigheten, anordningens läge samt avstånd till vattentäcker och ytvatten. Om hela eller delar av anordningen ska placeras på **annans mark** ska ett skriftligt godkännande från markägaren bifogas, **servitut** rekommenderas och mer information om detta kan hämtas hos Lantmäteriet.

Närmare uppgifter om vilka uppgifter och bilagor som ska finnas med i ansökan/anmälan anges på blanketten. Vilka bilagor/uppgifter som krävs varierar med typ av anordning.

För att handläggningen av ärendet ska löpa på bra är det viktigt att ansökan/anmälan är komplett!

Observera att det är du som sökande som ansvarar för att ta fram och bifoga de dokument och handlingar som krävs!

Beslut

Om miljö- och hälsoskyddsförvaltningen däremot bedömer att **reningskraven ej uppnås** finns två alternativ. Antingen kan du som sökande föreslå en annan lösning eller så får du ett beslut om avslag på din anmälan/ansökan. Beslut om avslag kan överklagas.

Avgift för handläggning tas ut vid såväl positivt som negativt beslut.

2.3. Kontrollplan, utförandeintyg och slutbesiktning

I samband med att du mottar ditt beslut om anläggande av avloppsanordning bifogas även en blankett. Blanketten består av två delar varav den ena delen är en kontrollplan och den andra ett utförandeintyg. Kontrollplan, utförandeintyg och övriga bilagor ska skickas till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen så snart avloppsanordningen färdigställts.

Kontrollplan

Om du ansökt om en infiltrationsanläggning eller markbädd (se mer om olika tekniker i kapitel 4. *Exempel på avloppsanläggningar*) har en allmän kontrollplan, tagits fram av miljö- och hälsoskyddsförvaltningen. Kontrollplanen ska fyllas i av entreprenör. Har du däremot sökt om annan typ av anordning ska förslag på kontrollplan ha upprättats av leverantören. Den ska ha skickats in som en bilaga till anmälan/ansökan av dig som sökande till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen där den granskats

KONTROLLPLAN FÖR ENSKILT AVLOPP			
Upplysning: Kontrollplanen ska fyllas i under utförandet av avloppsanläggningen och sedan skickas till miljö- och hälsoskyddskontoret tillsammans med utförandeintyget			
Utförandedatum: _____	Fastighetsbeteckning: _____		
Fastighetens adress: _____	Sökande: _____		
Sökande: _____	Delegationsbeslut: _____		
Entreprenör: _____			
Avloppsanläggning			
☐ Infiltration ☐ Grundinfiltration ☐ Förortäkt infiltration ☐ Markbädd ☐ Markbädd med urnuvsammansättning ☐ Annan anläggning			
1 Tillöppledning, slamavskiljare, pumpbrunn, fördelningsbrunn			
Anläggning lokaliserad enligt ansökan	Bild	UA	Anmärkning
Tillräckligt fall från huset	☐	☐	
Krosskydd för ledning under välg finns	☐	☐	
Tillöppledning ventilerad	☐	☐	
Ledningar kvalitetskontrollerade	☐	☐	
Slamavskiljare, P-märkt	☐	☐	
Slamavskiljare, 1 och finns	☐	☐	
Slamavskiljlock, över marknivå	☐	☐	
Passivslamavskiljare, förortäkt i mark	☐	☐	
Pumpbrunn, nivåöppna (vid 500 l)	☐	☐	
Pumpbrunn i plast, förortäkt i mark	☐	☐	
Pumpbrunn, finns källringmedning	☐	☐	
Förd. brunn, slämpling för vatten	☐	☐	
Förd. brunn, reglerbara överfall	☐	☐	
2 Infiltration och markbädd			
Gemensamt	Bild	UA	Anmärkning
Spridningslager, tvättad makadam 16-32 mm	☐	☐	
Spridningslager, ca 30 cm tjockt	☐	☐	
Spridningsledningar _____ x _____ m	☐	☐	
Spridningsledningar 1 m över h. Griv utan	☐	☐	
Materialavskiljande skikt i eller fiberduk	☐	☐	
Asterfilnad, minst 50 cm tjockt	☐	☐	
Asterfilnad innehåller ej stora stenar	☐	☐	
Inspektionsfyllningsrör över högsta andöpp	☐	☐	
Dränerings- och dagvatten är ej ansluten	☐	☐	
Ev. avskärande dränering	☐	☐	

och sänts tillbaka till dig.

Bild: Exempel på del av kontrollplan

Kontrollplanen ska **fills i av entreprenören** under anläggandet av anordningen och blir det dokument som anger hur anordningen är utformad. Delar av anordningen ska även **fotodokumenteras**. Vilka delar detta är har markerats med en siffra i respektive ruta på kontrollplanen.

Utförandeintyg

Utförandeintyget ska dels fyllas i av den entreprenör som utfört arbetet och dels av dig som fastighetsägare. I och med att utförandeintyget skrivs på försäkrar ni att anordningen utförts så som det angetts i ansökan/anmälan och i beslutet. Vid avvikelser ska detta anges i utförandeintyget.

UTFÖRANDEINTYG FÖR ENSKILT AVLOPP	
Upplysning: Utförandeintyget ska fyllas i efter utförandet av avloppsanläggningen och sedan skickas till miljö- och hälsoskyddskontoret tillsammans med kontrollplanen	
Utförandedatum: _____	Fastighetsbeteckning: _____
Fastighetens adress: _____	Sökande: _____
Sökande: _____	Delegationsbeslut: _____
Entreprenör (företagsnamn): _____	
Härmed intygas att avloppsanordningen (mer än ett alternativt kan vara aktuellt att fyllas i)	
☐ är utförd helt enligt anmälan/ansökan och meddelat beslut	
☐ är utförd helt enligt tilläggsanordning från tillverkaren	
☐ avviker från inledt anmälan/ansökan och meddelat beslut på följande punkter:	
Avvikelser: _____	
Ansvärig utförarens underskrift: _____	
Sökandens uttalande och underskrift:	
☐ Jag godtar den ansvärigs utförarens redogörelse	
☐ Jag har följande invändning mot den ansvärigs utförarens redogörelse: _____	
Namn: _____	
Adress: _____	
Telefon: _____	
Bifogas:	
☐ Reviderad situationsplan	

Bild: Exempel på utförandeintyg

Om **markbäddssand** använts i anläggningen kan en siktanalys av detta material bifogas.

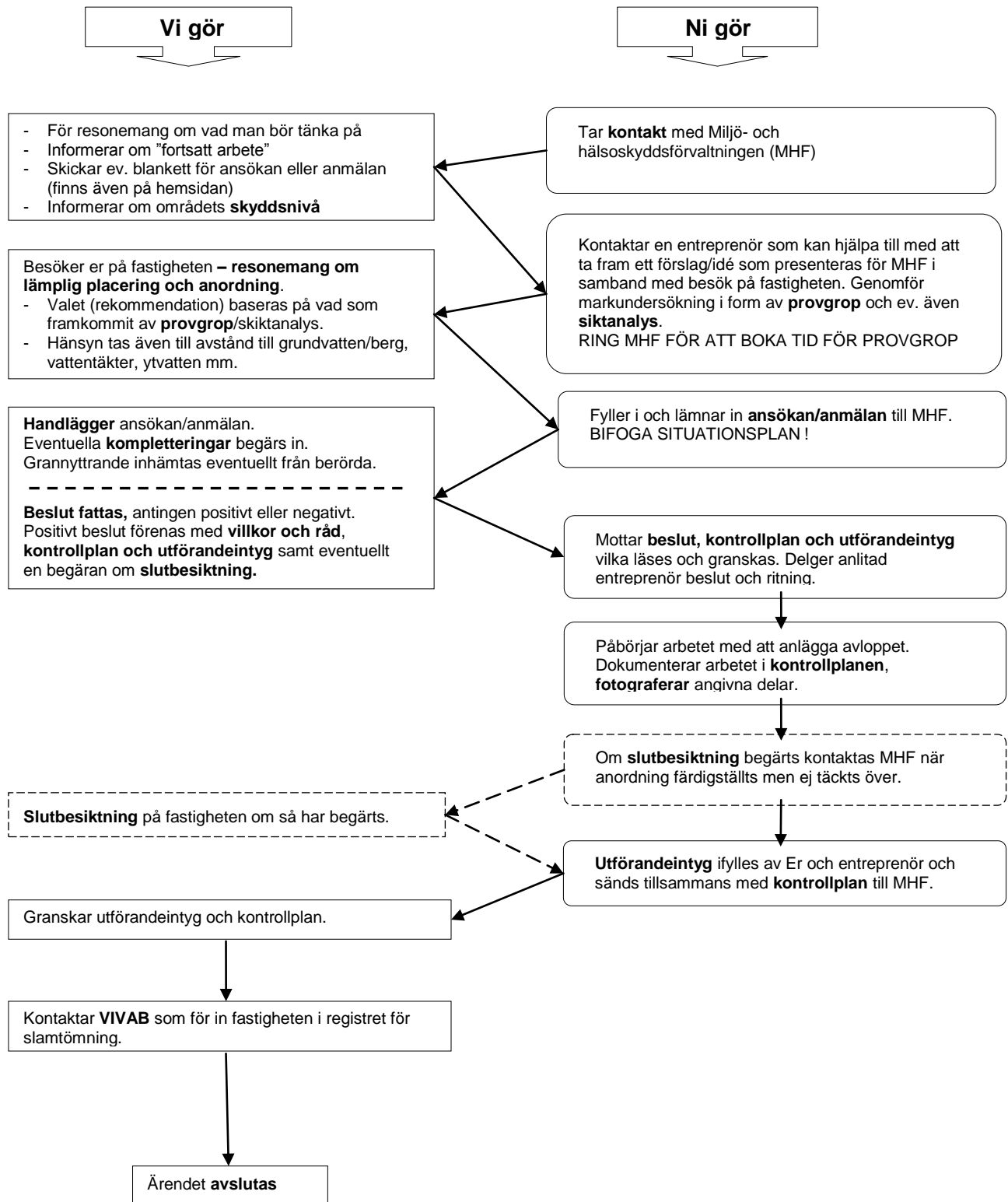
Om du inrättat en anordning som kräver drift- och underhållsinstruktion, journalblad eller liknande ska dessa bifogas.

Slutbesiktning

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen kan i vissa fall komma att genomföra slutbesiktningar av anordningar och begär detta i samband med beslutet.

2.4. Vem gör vad?

3. Förutsättningar

När beslut ska tas om vilken typ av avloppsanordning som ska anläggas och var den ska läggas krävs information om de förutsättningar som råder på den aktuella fastigheten. Dessa förutsättningar bidrar även till bedömningen om området har en hög eller normal skyddsnivå.

3.1. Skyddsavstånd

Det finns alltid risk för att en avloppsanläggning kan förorena grundvatten, ytvatten eller förorsaka annan olägenhet. Därför ska man sträva efter väl tilltagna skyddsavstånd när en avloppsanordnings läge planeras. Nedan anges några skyddsavstånd som man ska ta hänsyn till vid planeringen.

Grundvatten – en källa till dricksvatten

Många vattentäkter tar sitt dricksvatten från grundvattnet. Att rena avloppsvatten i avloppsanordningar som inte är helt täta medför alltid en risk för att grundvattnet ska förorenas. Det är ibland svårt att veta hur grundvattnet rör sig och vart det vatten som kommer från avloppsanordningen tar vägen. Vid planeringen är det därför mycket viktigt att se till att avloppsvattnet renas tillräckligt innan det når grundvattnet samt att ta hänsyn till såväl grannars som egna vattentäkter.

För avloppsanordningar som utnyttjar markens partiklar för rening, s.k. infiltrationsanordningar, ska avståndet mellan spridningslagrets underkant och högsta grundvattenytan vara minst **en meter** för att få tillfredsställande reningseffekt.

Vad gäller avloppsanordningens placering i förhållande till vattentäkter är det bästa att placera anordningen nedströms (lägre än) vattentäkterna. Om avloppsanordningen trots allt placeras uppströms en vattentäkt måste ett tillräckligt skyddsavstånd säkras. Skyddsavståndet mellan en avloppsanläggning och en vattentäkt kan variera mellan 20 och 200 meter, beroende på om vattentäkten är grävd eller borrhå, förhållanden i terrängen, jordmaterialets sammansättning (se avsnittet om *Markens egenskaper* i kapitel 3.2) och vilken typ av avloppsanordning som valts.

Bild: Droppe (www.vild-eken.se)

Även när det gäller avloppsanordningens placering i förhållande till energibrunnar bör avloppet placeras nedströms. Tänk också på att hålla visst avstånd till ytjordvärmeanläggningar.

Avloppsanordning och vattenbrunn

Det kan vara svårt att lösa både frågan om dricksvatten och frågan om avlopp på samma fastighet. Därför är det viktigt att du har en helhetstanke där både vatten och avlopp ingår när du planerar för endera av dem så att du inte anlägger avloppsanordningen på en plats som gör det svårt eller omöjligt att få bra dricksvatten.

En gemensam vattentäkt och en gemensam avloppsanordning för flera hushåll gör att skyddsavstånden mellan vattentäkt och avlopp kan förbättras avsevärt.

Ytvatten

Skyddsavståndet till sjö, hav eller vattendrag bör vara minst 10-30 meter. Kraftig marklutning eller andra markförhållanden kan medföra att större avstånd behövs.

Berg

Även avståndet till berggrund är av vikt när det gäller att rena avloppsvatten i marklagren. Avståndet ska vara minst **en meter** från spridningslagrets underkant.

Väg, stig eller fastighetsgräns

En avloppsanordning bör inte placeras närmare än fyra meter från väg, stig eller fastighetsgräns. Detta skyddsavstånd kan utgå om grannen ger sitt medgivande till att anordningen placeras närmare. Särskild blankett finns för grannyttrande.

Övriga avstånd

Avståndet mellan slamavskiljare eller urintank och uppställningsplats för slamtömningsfordon, exempelvis väg eller vändplan, bör vara max 20 meter. Höjdskillnaden mellan slamavskiljarens eller urintankens botten och uppställningsplatsen bör inte överstiga fem meter.

3.2. Undersökningar och redovisning

För att få den information som krävs angående de skyddsavstånd som nämnts i föregående kapitel krävs olika typer av undersökningar. Det är lämpligt att i ett tidigt skede anlita en sakkunnig entreprenör eller konsult för att utföra dessa undersökningar. Vid komplicerade förhållanden, exempelvis om det finns risk att vattentäkt kan förorenas, kan miljö- och hälsoskyddsförvaltningen **kräva** att sådan sakkunnig anlitas.

Förhållanden på och runt fastigheten

När en avloppsanordning ska anläggas är valet av **placering** på fastigheten viktigt. Frågor som är av relevans är exempelvis:

- Hur ser fastigheten ut? Var finns byggnader och vägar?
- Hur ser markens lutning ut? Medför lutningen ett lämpligt fall eller behöver avloppsvattnet pumpas?
- Var finns egna och andras vattentäkter? Finns det risk för att dessa förorenas?
- Hur stort är avståndet till ytvatten?
- Finns energibrunn/ar i närheten? Avstånd?

Situationsplan

En **situationsplan** är en enkel kartskiss där anordningens tänkta placering samt avstånd från denna till bland annat vattentäkter, hus, ytvatten och fastighetsgränser redovisas. Även den plats på vilken markens egenskaper undersöks markeras.

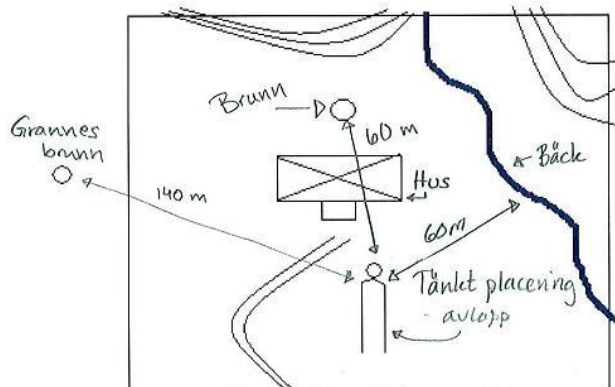

Bild: Exempel på situationsplan

Längd- och tvärsektioner

Anmälan/ansökan kan även behöva kompletteras med en längdsektion och/eller tvärsektion.

I en **längdsektion** redovisas fallet fram till och genom anordningen. Av ritningen ska framgå:

- Anordningens och omgivningens höjdnivåer.
- Lutning på spridnings- och dräneringsrör.

I en **tvärsektion** redovisas anläggningens utförande. Av ritningen ska framgå:

- Tjockleken på anordningens olika lager.
- Kornstorlek på anordningens olika lager.

Situationsplanen ska alltid bifogas anmälan/ansökan medan längdsektionen och tvärsektionen kan krävas i vissa fall. Vilka dessa fall är avgörs av miljö- och hälsoskyddsförvaltningen.

Markens egenskaper

Hur markens egenskaper ser ut påverkar i stor utsträckning vilken **typ** av anordning som kan anläggas. Det krävs därför en undersökning av denna i vilken följande frågor ska besvaras:

- Vilket material består jorden av? Till exempel lera, sand eller grus.
- På vilket djup ligger högsta grundvattennivå eller berggrund?

De metoder som används för att besvara frågorna är provgrop och jordprov.

Provgrop

En eller flera provgropar grävs för att ge en uppfattning om de naturliga förutsättningarna att infiltrera avloppsvattnet. Gropen grävs på eller i nära anslutning till den plats där anordningen planeras. Gropens djup ska vara minst två meter. Finner man berg eller grundvatten i provgropen ska nivån för detta antecknas.

Jordprov

Om markmaterialet anses vara lämpligt för infiltration ska ett jordprov tas under den nivå som infiltrationsytan beräknas hamna på. Provet ska tas av det material som är mest finkornigt, stenar större än två centimeter tas bort. Provet märks med provtagningsplats, provtagningsdjup samt datum och skickas för siktanalys till ett laboratorium. Alternativt görs ett perkolationstest av en VA-konsult. Om det är uppenbart att det inte är möjligt att infiltrera behövs inget jordprov.

4. Exempel på tekniker för avloppsrening

Vilken typ av avloppsanordning är det då som ska anläggas på fastigheten? Med utgångspunkt från utförda undersökningar ska typ av anordning väljas. Bland de avloppsanordningar som beskrivs i följande avsnitt finns både ny och gammal teknik. Att de finns med i denna beskrivning innebär inte att varje anordning för sig uppnår de krav som ställs. Tvärtom behövs ofta en **kombination** av tekniker för att erhålla tillräcklig rening.

De anordningar som anges nedan ger heller ingen heltäckande bild av vilka tekniker som finns. Det går bra att ansöka om andra tekniska lösningar som finns på marknaden. Dessa måste dock ha genomgått en oberoende utvärdering och testresultat ska finnas.

Observera att ingen skillnad görs mellan fritids- och permanentboende när det gäller krav på avloppsanordning.

4.1. Separerade toalettsystem och torra lösningar

De nya allmänna råden strävar mot att hanteringen av avloppsvatten ska kretsloppsanpassas. Genom att sortera näringsämnen redan vid källan uppnår man kretslopp med enkla medel. Målet är att återföra näringsämnen till jordbruksmark. Detta kan exempelvis göras genom installation av en urinsorterande toalett. I urin finns den största mängden näringsämnen (ca 80% av kvävet och 50% av fosfor). Näringen är koncentrerad i urin och är en form som växter lätt kan tillgodogöra sig, vilket gör att urinen är lämplig som gödningsmedel.

Det finns även andra avloppslösningar där återföring av våra näringsämnen sker, exempelvis olika torra lösningar som multrum och mulltoalett. Restprodukten kan normalt användas som naturgödsel efter kompostering. Om du vill kompostera latrin ska detta först anmälas till miljö- och hälsoskyddsförvaltningen. Mer om separerande och torra system finns på www.avloppsguiden.se.

Toalett

De vattenspolande urinsorterande toaletterna skiljer sig från vanliga toaletter genom att de har två uppsamlings-skålar, en främre skål för urin och en bakre för fekalier.

Bild: Urinseparerande toalett (www.dubletten.se)

Urintank

Urinblandningen (urin + spolvatten) leds från toaletten via ett separat ledningssystem till en

uppsamlingstank. Det är viktigt att tanken och dess anslutningar är helt vattentäta för att förhindra in- och utläckage.

Kravet på en urinbehållare är att den ska vara utförd av åldersbeständigt material som tål högt pH eftersom urin skall som regel hygieniseras i minst 6 månader innan spridning. En stor tomt krävs för spridning av hygieniserad urin. Det finns ett antal faktorer som ligger till grund för dimensionering av urintanken. Tanken ska dimensioneras för ett års produktion av urin (ca 3-3,5 m³ per hushåll). Även valet av toalett spelar roll eftersom olika toaletter har olika spolvattensmängd. Hänsyn ska också tas till om huset är ett permanent- eller fritidsboende. Tänk på att det är bättre att välja en för stor tank än en som är för liten.

I dagsläget finns inget system för separat hämtning av separerad urin i Varbergs kommun. Därför måste sökande visa att han kan ta hand om urinen själv eller sluta avtal med för urinhämtning.

4.2. Anläggningskomponenter

Slamavskiljare

De flesta avloppslösningar behöver en slamavskiljare. Det beror på att de grova partiklarna i avloppsvattnet behöver avskiljas så att den efterföljande reningen inte slammar igen och förstörs. I slamavskiljaren sker i stort sett ingen annan rening än avskiljning av slam och därför krävs alltid en efterföljande rening.

En slamavskiljare kan antingen vara utförd i plast eller betong, men bör vara P-märkt. Storleken beror på antalet anslutna hushåll och typ av spillvatten. För ett hushåll med vattentoalett krävs en trekammarbrunn på minst 2000 liter. Om man ska göra en avloppsanordning för enbart BDT-vatten fordras en tvåkammarbrunn på ca 1000 liter.

I gamla befintliga slamavskiljare har ibland T-röret som sitter i sista kammaren fallit bort. T-röret är viktigt för att förhindra att slam följer med ut i den efterföljande reningen. Om T-röret saknas måste ett nytt sättas dit.

I slamavskiljaren kan skadliga gaser bildas. Det är därför viktigt att slamavskiljaren kan luftas och att du är mycket försiktig om du ska gå ner i den.

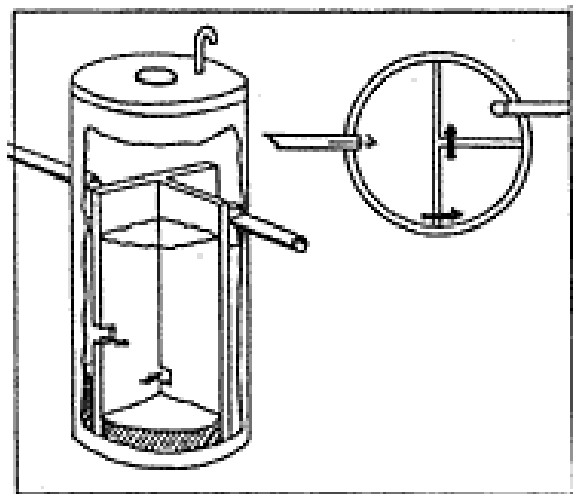

Bild: Slamavskiljare (genomsnitt och från ovan)

Tömning av slamavskiljare

En slamavskiljare töms vanligtvis en gång om året. Tömningen får endast utföras av den entreprenör som är utsedd av kommunen. Bestämmelser om slamtömning finns i kommunens renhållningsordning.

Tömning beställs hos Lastbilscentralen, tfn 034-54 55 40. Ny brunn som ska tömmas, meddela Vivab:s kundtjänst 0757-27 40 00

Bilder: Slamavskiljare i betong (www.avloppsguiden.se)

Pump

I brist på naturligt fall på tomten kan avloppsvattnet behöva pumpas i något steg. Det kan antingen behövas efter slamavskiljaren till en bädd eller efter avloppsanordningen till dike eller liknande för utsläpp. Pumpens volym beror på belastningens storlek, men det ska finnas minst 500 liter reservvolym/hushåll. Det är viktigt att kunna kontrollera att pumpningen fungerar. Larm kan därför vara nödvändigt.

Fördelningsbrunn

Efter slamavskiljaren behövs oftast en fördelningsbrunn som fördelar spillvattnet jämnt över spridningsledningarna i den efterföljande reningen. Brunnen ska vara av modell med dämpning för inkommande vatten samt med justerbara utlopp för att möjliggöra en jämn belastning i den efterföljande reningen.

5. Reningsteg

Efter slamavskiljaren krävs ett eller flera efterföljande reningsteg. De exempel på reningstekniker som redovisas i kommande avsnitt är ett urval av typer av tekniker som finns på marknaden. Observera dock att det även finns andra tekniker. Mer information finns på den nationella kunskapsbanken för avlopp www.avloppsguiden.se

Infiltration

I en infiltrationsanläggning renas avloppsvattnet genom att det infiltrerar ut i de naturliga jordlagren och diffust sprids via marken till grundvattnet.

Infiltration är en beprövad behandlingsmetod för att ta hand om avloppsvatten. I infiltrationen fördelas avloppsvattnet genom flera spridningsledningar som ligger i ett lager av singel eller makadam (spridningslager). Reningen av avloppsvattnet sker i jordlagret mellan spridningslagret och grundvattnet eller berg. Som tidigare nämnts (kapitel 3. *Förutsättningar*) är det viktigt att spridningslagret ligger på tillräckligt avstånd från grundvatten och berg.

Det är viktigt att tänka på att infiltration av avloppsvatten endast kan fungera i

genomsläppliga och väl-dränerade marklager. För att veta om marken är lämplig för infiltration krävs att man gör vissa förundersökningar (mer om detta under kapitel 3. *Förutsättningar*). Innehåller marken lera, hårt packat material, stora stenar eller annat grovt material är platsen inte lämplig för infiltration.

Förstärkt infiltration

När marken består av något för fint- eller grovkornigt material för att en vanlig infiltration ska fungera, kan en förstärkning med markbäddssand under spridningslagren räcka för att det ska fungera.

Grund/Förhöjd infiltration

Är grundvattennivån hög eller avståndet till berg litet kan reningen säkerställas genom att infiltrationen höjs upp.

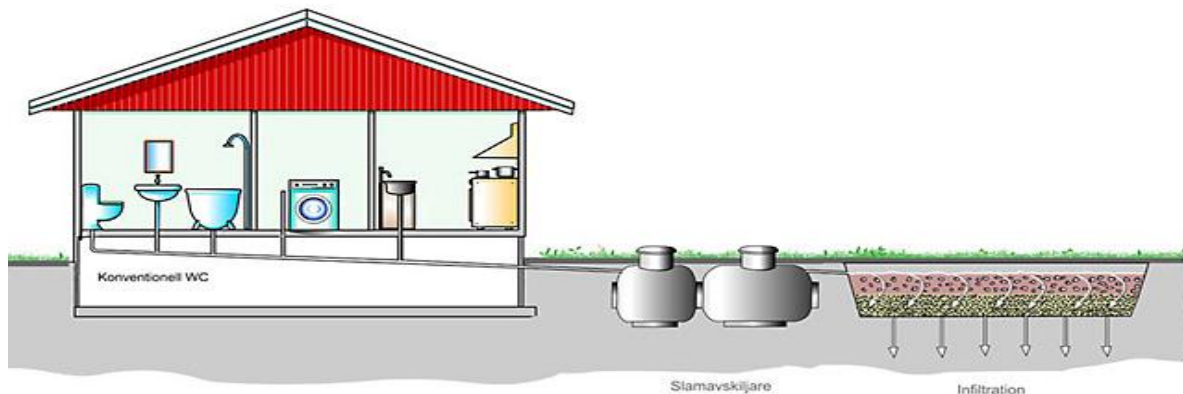

Bild: Principskiss för infiltration (www.avloppsguiden.se)

Kompaktfilter eller biomoduler

Inneslutna kompaktfilter eller biomoduler är anordningar där en biologisk rening sker på en veckad geotextil eller annat bärrmaterial (ofta plast eller mineralull). I dessa kompaktfilter eller biomoduler sker nedbrytning av organiskt material och reduktion av smittämnen.

Det finns flera olika fabrikat på marknaden med olika bärrmaterial och konstruktion. Det finns

också speciella fosforavskiljande material som komplement till kompaktfiltret.

Kompaktfilter eller biomoduler brukar vanligtvis läggas istället för spridningslagret i infiltrationer och markbäddar. Användandet av kompaktfilter eller biomoduler medför att bäddarnas yta kan minskas vilket kan underlätta då det är ont om plats på tomten.

Reningsgraden i kompaktfiltren har inte verifierats i oberoende svenska mätningar.

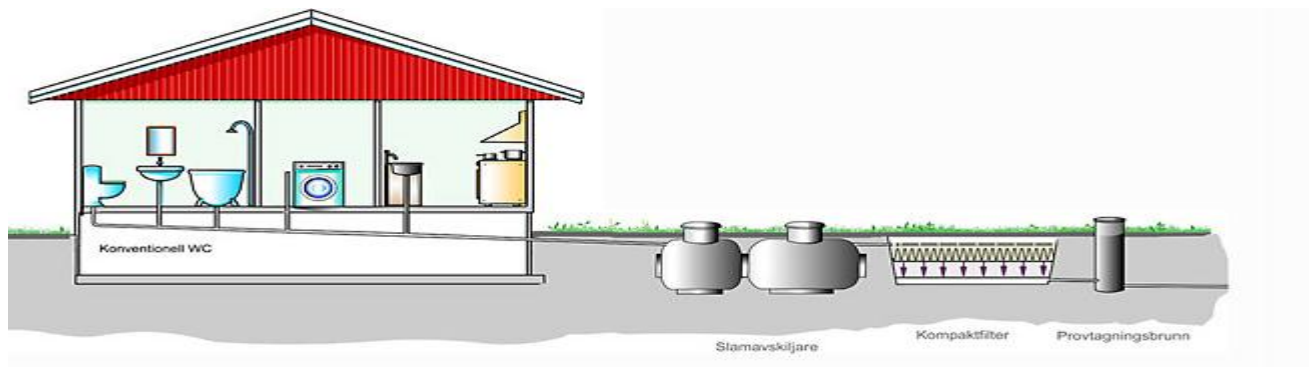

Bild: Principskiss för kompaktfilter eller biomoduler (www.avloppsguiden.se)

Minireningsverk

Principen för ett minireningsverk är att reningen, ofta biologisk och kemisk, sker i ett slutet system från vilket avloppsvattnet sedan leds ut till ett dike, dräneringssystem eller vattendrag. Vissa reningsverk kräver en slamavskiljare medan andra inte gör det.

I reningen sker vanligtvis först en sedimentering där partiklar i avloppsvattnet avskiljs. Därefter sker en biologisk rening för att reducera organiskt material och kväve. Kemikalier tillsätts för att fosfor och små partiklar ska fällas ut. För att hygienisera det avloppsvatten som släpps ut från verken är ett så kallat **efterpoleringssteg**, exempelvis en markbädd, ofta ett krav.

Minireningsverken varierar mycket i storlek, kostnad och utseende. Gemensamt är att de i

hög grad är automatiserade när det gäller kemfällning, pumpning och luftning av den biologiska reningen.

Erfarenheter av minireningsverk från 1970- och 80-talen visar att många anläggningar fungerar dåligt på grund av bristande tillsyn och underhåll. Detta gör att hårda krav ställs på den som vill installera ett minireningsverk. Bland annat krävs att servicen av anläggningen ska ske enligt tillverkarens instruktioner och skötas av sakkunnig. Även provtagningskrav kan ställas. Lämpligen sköts detta genom att serviceavtal upprättas av dig som sökande.

Ska ett reningsverk väljas ska det ha genomgått ett opartiskt långtidstest under fältmässiga förhållanden och testresultat ska finnas.

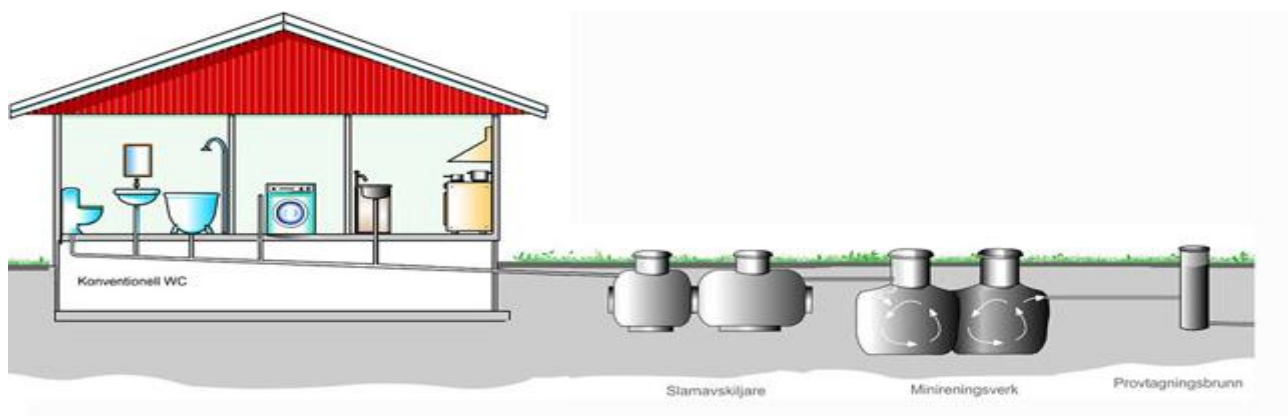

Bild: Principskiss för minireningsverk (www.avloppsguiden.se)

Markbädd

En markbädd bygger i princip på samma process som en infiltrationsanordning, det vill säga att avloppsvattnet renas genom att rinna genom ett sandlager. Skillnaden är att sandlagret byggs upp med särskild markbäddssand. Avloppsvattnet infiltrerar inte heller ut i de naturliga marklagren utan samlas istället upp i en dränering och leds ytligt till dike, å, sjö eller hav.

På samma sätt som vid infiltration leds avloppsvattnet genom flera spridningsledningar som ligger i ett lager av singel eller makadam. Avloppsvattnet fördelas över det underliggande sandlagret i vilken reningen av avloppsvattnet sker. Det renade vattnet dräneras sedan bort genom ledningar i dräneringslagret under spridningslagret. Vattnet leds till en

inspektionsbrunn för att sedan avledas till lämpligt dike, vattendrag eller dräneringssystem.

På grund av att markbäddens botten ligger på stort djupt, vanligen drygt två meter, kan det ibland vara svårt att få självfall genom markbädden på tomter med ingen eller liten marklutning. Om tillräcklig höjdskillnad saknas måste pumpning ske.

Observera att en markbädd i sig inte når upp till de krav som ställs på rening av avloppsvatten som innehåller vatten från WC. Markbädd i kombination med andra tekniker, till exempel urinseparering eller kemfällning, kan däremot uppnå de krav som ställs för normal skydds nivå.

Bild: Principskiss på markbädd (www.avloppsguiden.se)

Kemisk fällning och fosforfilter

Kemisk fällning

Vid kemisk fällning tillsätts fällningskemikalier i avloppsvattnet varvid fosfor och små partiklar fälls ut. Metoden erbjuder ett relativt enkelt sätt att höja reduceringen av fosfor i såväl nya som befintliga avloppsanordningar.

Fällningskemikalierna kan antingen doseras till ledningssystemet, i till exempel tvättstugan. När fosfor och partiklarna fälls ut bildas gelatinösa klumpar som sedimenterar i slamavskiljaren. Den ökade mängden slam innebär att slamtömning måste ske oftare och/eller att volymen på slamavskiljaren måste utökas.

Denna relativt nya teknik kräver elinstallationer för kemfällning och styrning. Tekniken kräver även att sakkunnig installerar och driftoptimerar anläggningen. Vidare ska servicen av

anläggningen ske enligt tillverkarens instruktioner och skötas av sakkunnig.

Fosforfilter

Reningen i ett fosforfilter bygger på att fosfor i avloppsvattnet binds in till ett material med hög kapacitet för fosforinbindning. I allmänhet används kalkbaserade filtermaterial. Den typ som det finns mest erfarenhet av innebär att det biologiskt behandlade avloppsvattnet strömmar horisontellt genom fosforfiltret. Flera produkter som kommit ut på marknaden den senaste tiden består av tömningsbara filterkassetter.

Observera att kemisk fällning, fosforfilter eller fosforfälla med slamavskiljare i sig inte når upp till de krav som ställs på rening av avloppsvatten. De kan däremot fungera som ett kompletterande reningssteg för att nå en mer effektiv rening.

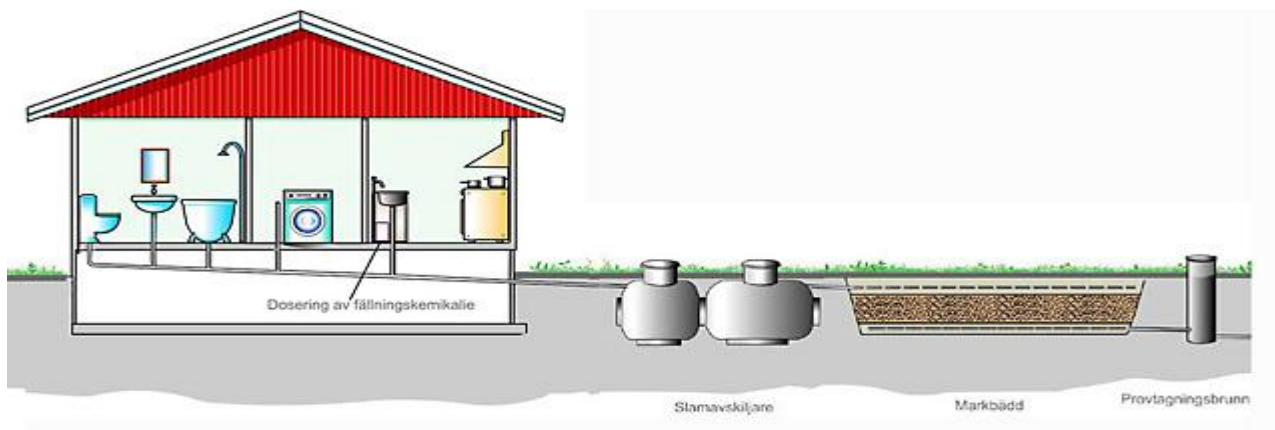

Bild: Principskiss för kemisk fällning i kombination med markbädd (www.avloppsguiden.se)

6. Övriga upplysningar

Slutna tankar

Slutna tankar är i allmänheten en nödlösning som används när inga andra alternativ fungerar, t.ex. vid tät bebyggelse, besvärliga markförhållanden eller stor risk för påverkan av vattentäkter. Slutna tankar medför en ökning av tung trafik och därmed ökad miljöbelastning.

Fosfatfria produkter

Fosfor bidrar till övergödning av våra sjöar, vattendrag och hav men begränsar även livslängden på enskilda avloppsanläggningar. Idag är det förbjudet att sälja tvättmedel med fosfor i. Men i övriga rengöringsmedel är det fortfarande tillåtet t.ex. i maskindiskmedel. Därför är det viktigt att välja rengöringsmedel som innehåller låga halter av fosfor.

På Svenska Naturskyddsföreningens hemsida (www.snf.se/bmv) finns en lista över de hushållskemikalier som är märkta med BRA MILJÖVAL och som innehåller mindre än 1 % fosfor.

Tak- och dräneringsvatten

Tak- och dräneringsvatten ska samlas upp i separat ledning och släppas ut i mark eller dike. Tak- och dräneringsvatten får inte ledas till avloppsanordningen eller på annat sätt belastas den.

Hur kan du nå oss?

Postadress   **Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen**
Varbergs kommun
432 80 Varberg

Besöksadress   **Drottninggatan 17**

Expeditionstid   **måndag-onsdag   08.00 – 17.00**
                                 torsdag   08.00 – 18.00
                                 fredag   08.00 – 16.00

Telefon   **Expedition   0340-882 66**

Fax   **0340- 69 70 55**

Internet   **www.varberg.se**

E-post   **mrn@kommunen.varberg.se**

Tveka inte att kontakta Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen om Ni har några funderingar angående enskilda avlopp!

Mer information om avloppsanläggningar hittar ni på www.avloppsguiden.se

